

Міністерство освіти і науки України
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва

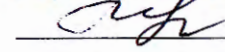
ПОГОДЖЕНО

професор наукової та інноваційної діяльності

О.В. Спрягайло

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувачка кафедри українського мовознавства
і прикладної лінгвістики

 Л.В. Шитик

Робоча програма навчальної дисципліни
КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ

Освітній ступінь	Семестр за навчальним планом	Спеціальність	Освітньо-наукова програма	Обов'язкові компоненти освітньо-професійної програми	Мова навчання	Погодження керівника групи забезпечення освітньої програми*
доктор філософії	I семестр	011 – освітні, педагогічні науки	Освітні, педагогічні науки (PhD)	Цикл загальної підготовки	українська	Є.О. Лодатко

* групи забезпечення освітньої програми

Розробники робочої програми

Калько Микола Іванович	кафедра українського мовознавства і прикладної лінгвістики	професор	доктор філологічних наук	
------------------------	--	----------	--------------------------	--

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Культура наукової мови»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Мовна екологія наукового стилю Курс викладається українською мовою
Статус дисципліни	Обов'язкова
Викладачі	Калько Микола Іванович, д. філол.н., проф.
Код класу /	hlsb3bg
Корпоративна пошта / E-mail:	mkalko@vu.cdu.edu.ua
Затвердження та перегляд робочої навчальної програми	Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики 25.08.2023, протокол № 01

2. Анотація до курсу

Курс “Культура наукової мови” поглиблює базові теоретичні знання аспірантів про науковий стиль української мови, природу мовної норми, особливості підготовки наукового тексту, необхідні для успішної презентації результатів наукової діяльності. Особлива увага зосереджена на розширенні уявлень аспірантів про українську наукову мову, що передбачає формування мовно-комунікативної, мовно-термінологічної, дослідницької компетентності, аналіз мовних засобів наукового тексту. Вивчення дисципліни має на меті виховати мовний смак і мовне чуття, критичне ставлення до ненормативного мовлення; аргументовано, спираючись на словники і мовленнєві зразки, оцінювати власне наукове мовлення та мовлення інших авторів наукового продукту.

Курс подає відомості про особливості мовної організації наукових текстів різних жанрів і формує потрібну сучасному науковцеві комунікативну компетенцію. Уміння висловлюватись точно, лаконічно, відповідно до мовних норм і норм академічної доброчесності формується у процесі мовного аналізу наукових текстів різної тематики та жанрової належності, завдяки редагуванню текстів з власної або спорідненої галузеві у групах, а також під час написання та редагування власної наукової статті. Презентація результатів наукового дослідження на підсумковому занятті формує навички спілкування з аудиторією, відповіді на питання та критичні зауваження.

3. Мета та завдання курсу

Мета курсу - формування мовноекологічної свідомості аспірантів, вироблення практичних навичок протидії трьом основним лінгвоекотологічним загрозам сучасного усного та писемного мовлення членів академічної спільноти, зокрема й аспірантства: академсуржику, академжаргону та анормативікону з огляду на їхні вияви на всіх мовних рівнях: фонетико-фонологічному, морфемно-морфологічному, дериватологічному, лексико-семантичному, фразеологічному, синтаксичному, текстовому.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Культура наукової мови»:

- розширити уявлення про українську наукову мову, мовні засоби наукового тексту, розвинути потреби в нормативному вживанні засобів мови;
- поглибити знання аспірантів про науковий стиль української мови;
- опанувати технології роботи із сучасним українським науковим текстом, розвивати вміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту;
- формувати мовно-комунікативну, мовно-термінологічну, дослідницьку компетенції аспірантів;
- формувати навички аналізу наукового тексту в аспекті подолання академічного суржику, академічного жаргону та анормативікону;
- виховувати мовний смак і мовне чуття, критичне ставлення до ненормативної вимови;
- формувати навички аргументованого, з опорою на словники і мовленнєві зразки, оцінювання власне-наукового мовлення та мовлення інших авторів наукового дискурсу.

4. Компетентності та очікувані результати навчання

Навчальна дисципліна «Культура наукової мови» забезпечує формування таких компетентностей, передбачених освітньою програмою підготовки аспірантів спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні завдання і проблеми в галузі освіти у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнопедагогічних дисциплін (загальна педагогіка та історія педагогіки; теорія та методика навчання іноземних мов в закладах освіти різного типу), тенденції їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології педагогічних досліджень та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

- ЗК 3. Володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію, вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому.
- ЗК 4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 6. Здатність до особистісного і професійного розвитку та самовдосконалення.
- ЗК 7. Здатність до генерування нових та комплексних ідей (креативність) в галузі педагогічної та дослідницько-інноваційної діяльності, започаткування, планування, реалізації та коригування процесу ґрунтового педагогічного пошуку з дотриманням нормативно-правових засад інтелектуальної власності.
- ЗК 10. Здатність використовувати академічну українську та іноземну мови у педагогічній діяльності та науково-педагогічних дослідженнях.
- ЗК 11. Здатність демонструвати авторитетність, ініціативність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну добросовісність у науково-педагогічній діяльності.

Фахові компетентності:

- СК 2. Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання, зокрема методи, інструменти й технології педагогічної та наукової діяльності.
- СК 3. Здатність до розуміння теоретичних і прикладних педагогічних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти.
- СК 4. Здатність до оволодіння і використання категорійно-термінологічного апарату з досліджуваного наукового напрямку.
- СК 6. Здатність ініціювати, обґрунтувати, розробляти і впроваджувати науково-освітні проекти, критично аналізувати, оцінювати й узагальнювати їх результати, готувати запити на отримання документів, що засвідчують право автора на твір (за необхідності).
- СК 7. Здатність до оформлення результатів наукового пошуку відповідно до вимог академічного письма та їх оприлюднення у вигляді презентацій, звітів, статей, монографії.
- СК 10. Здатність консультувати студента щодо планування й реалізації творчою проекту, проаналізувати процес та результати реалізації проекту студентом, надавати рекомендації щодо його покращення.
- СК 13. Здатність до рефлексії у навчальній і науково-педагогічній діяльності для вдосконалення професійної майстерності, до безперервного професійного розвитку, зокрема застосування в професійній діяльності наукових методів пізнання, інноваційних технологій, різноманітних підходів для вирішення науково-дослідницьких і практичних завдань організації освітнього процесу та надання методичної допомоги колегам на засадах партнерської взаємодії.
- СК 14. Здатність готувати документи та матеріали до засідань кафедри, інших колегіальних органів, брати участь у нарадах, робочих групах, професійних об'єднаннях, планувати, організовувати і проводити освітні та наукові заходи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, **програмними результатами вивчення** дисципліни «Культура наукової мови» є такі:

- ПРН 1.** Оперувати категорійно-термінологічним апаратом, основними концепціями, теоріями освітніх і педагогічних наук. Розуміти сутність теоретичних і практичних проблем в галузі Освіта / Педагогіка.
- ПРН 2.** Виявляти актуальні проблеми в галузі освіти, обґрунтовувати їх теоретичне і практичне значення, визначати шляхи їх розв'язання, обираючи адекватний методологічний і технологічний інструментарій.
- ПРН 3.** Планувати і організовувати проведення теоретичного й емпіричного науково-педагогічного дослідження, здійснювати пошук і відбір відповідних інформаційних джерел, аналізувати, структурувати й інтерпретувати виявлені факти, явища, процеси з обраної теми дослідження.
- ПРН 4.** Продукувати нові ідеї, знання, способи діяльності в галузі Освіта / Педагогіка, узагальнювати і впроваджувати результати науково-педагогічного дослідження та оприлюднювати їх, дотримуючись принципів академічної доброчесності і норм авторського права.
- ПРН 5.** Створювати різножанрові наукові тексти, забезпечувати ефективні академічні комунікації українською й іноземною мовами.
- ПРН 6.** Виявляти тенденції розвитку освіти на різних історичних етапах, аналізувати сучасний стан освітніх і педагогічних наук, визначати шляхи їх поступу.
- ПРН 7.** Використовувати сучасні методики, освітні, педагогічні і навчальні технології, технології змішаного (offline & online) навчання, засоби діагностики освітніх досягнень здобувачів вищої освіти.
- ПРН 10.** Використовувати новітні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у науково-педагогічних дослідженнях і педагогічній діяльності.

ПРН 11. Розробляти та впроваджувати (автономно і в командах) освітньо-наукові проекти, здійснювати управління ними.

5. Обсяг і характеристика курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки	011 Освітні, педагогічні науки
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
обов'язкова /вибіркова	обов'язкова	обов'язкова
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	30	8
Лекційні заняття	20	4
Практичні заняття	10	4
Семінарські заняття	0	0
Лабораторні заняття	0	0
Самостійна та індивідуальна робота	60	82
Форма підсумкового контролю	залік	залік

6. Пререквізити курсу

Дисципліна «Мовна екологія наукового стилю», по суті, продовжує, розширює, розвиває та удокладнює знання, отримані аспірантами різних спеціальностей у процесі вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням», спрямованого на формування професійної мовної компетентності. Для успішного освоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями в галузі лексикології, фразеології, граматики й синтаксису й стилістики сучасної української літературної мови. Знання та навички, отримані в результаті вивчення цих курсів, формують необхідну базу для опанування курсу «Культури наукової мови» і мають високий ступінь кореляції з ним.

7. Технічне забезпечення

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних офісних програм та онлайн-сервісів.

8. Політика курсу

Письмові роботи. Очікується, що аспіранти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсів, підготовка презентацій, підготовка словника). Якщо здобувач не отримав протягом семестру необхідну кількість балів, він може виконати передбачені програмою завдання, узгодивши з викладачем терміни виконання.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи аспірантів будуть оригінальними дослідженнями, міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших аспірантів можуть бути кваліфіковані як академічна недоброчесність. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її не зарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату.

Відвідування занять. Відвідування занять є важливим складником навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися всіх строків визначених для виконання видів письмових робіт, передбачених курсом.

9. Схема курсу

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Мовна екологія наукового стилю: інваріант та основні мовноекологічні загрози					
Лекція 1. Науковий стиль, його жанри 1. Значення, складники та сучасні проблеми культури наукової мови. 2. Особливості наукового стилю, його підстилі та жанрові різновиди. 3. Сучасні вимоги до змісту й структури наукової статті. 4. Структура дисертації. Етапи роботи над текстом.	2 / 1	Лекція-візуалізація (з використанням презентації)	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	1. Перелік актуальних проблем з теми лекції 2. Аналіз правил дотримання академічної доброчесності та заходів щодо попередження й виявлення плагіату. 3. Огляд літератури з теми лекції. (3 год / 5 год)	Перевірка виконаних завдань (0-5 балів)

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
<p>Лекція 2. Культура мови і мовний етикет</p> <p>1. Усна мова науковців.</p> <p>2. Комунікативно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу. Специфіка участі в дискусії.</p> <p>3. Науковий ідіостиль. Науковий діалог.</p> <p>4. Мовні електронні ресурси і використання їх у праці науковця.</p> <p>5. Візуальні засоби презентації наукового дослідження. Вимоги застосування мультимедійних технологій.</p> <p>Словесна надлишковість і поняття наукового жаргону.</p>	2	Лекція. Обговорення теоретичних питань у форматі дискусії	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	<p>1. На сучасному етапі розвитку університетської освіти спостерігаємо чимало спроб «осмислити етичне підґрунтя інституційної трансформації вітчизняних закладів вищої освіти XXI сторіччя». Висловіть власні міркування щодо необхідності формування серед так званої вітчизняної академічної спільноти академічної грамотності й академічної доброчесності.</p> <p>2. Послугуючись монографією «Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні» (Павленко А. Ф., Антонюк Л. Л., Василькова Н. В., Ільницький Д. О. та ін. Київ : КНЕУ, 2014. 350 с.), підготуйте усні виступи (до 5 хв) про традиції академічного спілкування та міжнародний досвід. (3 год / 5 год)</p>	Перевірка виконаних завдань (0-5 балів)

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
<p>Лекція 3. Академсуржик, академжаргон та анормати вікон як основні мовноекологічні загрози академічної життєдіяльності</p> <p>1. Академсуржикізм в науковій мові. 2. Академжаргонізм в науковому стилі: типи та причини появи 3. Різносистемні анормативи: типологія</p>	2 / 1	Лекція-інформація	Основна: 1 – 6, Додаткова: 10, 17, 18, 34.	1. Із запропонованих магістерських робіт, розміщених у репозитарії бібліотеки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького оберіть працю, виконувану під керівництвом викладача випускової кафедри (або кафедри, дотичної до Вашої спеціальності. Фрагменти вступної та висновкової композиційних частин піддайте скрупульозному смислому й мовностилістичному аналізу. Чи виявили Ви певні недоліки в написанні відповідних структурних елементів? (4 год / 5 год)	Доповідь на семінарському занятті (0-5 балів)
<p>Лекція 4. НАУКОВІ ТЕКСТИ ЗА ФОРМОЮ КОМУНІКАЦІЇ ТА СПОСОБОМ ВИКЛАДУ МАТЕРІАЛУ</p> <p>1. Репрезентаційні й аргументаційні форми мовлення в академічній комунікації. 2. Їх типи та особливості. 3. Текст-розповідь. 4. Текст-опис. 5. Текст-міркування. 6. Текст-доказ. 7. Текст-визначення. 8. Особливості побудови.</p>	2	Лекція-візуалізація (з використанням презентації)	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	1. Самостійно опрацювати теоретичні питання теми: - Стадії породження академічного тексту. - Цілісно-композиційне мислення автора тексту. 2. Оберіть текст. Виокремте нову інформацію та спосіб викладу матеріалу. Висловіть власні критичні міркування. Прокоментуйте функціонально-смислову форму академічного тексту. Визначте його різновид. З'ясуйте особливості побудови. (4 год / 6 год)	Перевірка виконаних завдань (0-5 балів)

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
<p>Лекція 5. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЧНОГО ТЕКСТУ</p> <p>1. Поняття про свій / чужий текст. 2. Групування джерел. Систематизація матеріалу. 3. Переказ, перефразування, компіляція і плагіат. 4. Покликання, перепокликання та цитування, перецитування, самоцитування: доцільність, вмотивованість, аргументованість, коректність.</p>	2	Лекція-візуалізація (з використанням презентації)	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичні питання теми: - Різновиди компресії академічного тексту. - Конспектування. Реферування. Тезування. Анотування.</p> <p>2. Спродукуйте власний текст-міркування (до 3000 знаків) про доцільність, вмотивованість, аргументованість, коректність перецитування та самоцитування, використовуючи при цьому і покликання, і цитування (4 год / 5 год)</p>	Перевірка виконаних завдань (0-5 балів)
<p>Семінарське заняття 1. Академсуржик, академжаргон та анормати вікон як основні мовноекологічні загрози академічної життєдіяльності</p> <p>1. Академсуржикізм в науковій мові. 2. Академжаргонізм в науковому стилі: типи та причини появи 3. Різносистемні анормативи: типологія</p>	2 / 1	Індивідуальні письмові завдання, вільна дискусія, виконання вправ, усні відповіді, робота біля дошки	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	<p>1. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття</p> <p>2. Лексикографічно-пошукове завдання: добір суржикізмів, що стосуються академічної сфери, та їхніх нормативних відповідників (4 год / 5 год)</p>	Завдання 1: 0-6 балів Завдання 2: 0-3 бали
<p>Семінарське заняття 2. Академсуржик як мовноекологічна загроза академспільноти</p> <p>1. Поняття загальномовного суржику. 2. Академсуржик. 3. Закадемсуржик : вияви на різних мовних рівнях.</p>	1,5 / 0,5	Індивідуальні письмові завдання, вільна дискусія, виконання вправ, усні відповіді, робота біля дошки	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	<p>1. Підготувати презентацію для доповіді відповідно до плану практичного заняття</p> <p>2. Добір російських лексем та словосполук академічної царини та пошук їхніх самобутніх українських відповідників (4 год / 5 год)</p>	Завдання 1: 0-4 бали Завдання 2: 0-5 бали

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/за очна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
Модульна контрольна робота	0,5/0,5	Тестування	Основна: 1, 2, 4, 5 Додаткова: 27, 33	Повторити навчальний матеріал тем 1-5 (4год / 4 год)	10 балів
Всього балів за змістовим модулем 1					45
Всього годин за змістовим модулем 1	44 / 44				
Лекцій	10 / 2				
Семінарських занять	4 / 2				
Лабораторних занять	0				
Самостійна робота	30 / 40				

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Анормативікон як глосарій найуживаніших мовних помилок					
<p>Лекція 6. Анормативікон: найпоширеніші орфоепічні, орфографічні анормативи</p> <p>1. Публічне виголошення доповіді. Психологічні і логічні паузи у виступі.</p> <p>2. Техніка мовлення, дихання, голос, дикція, темп, паузи, інтонація, наголос.</p> <p>3. Потенційна мова жестів. Дотримання регламенту виступу. Контакт з аудиторією. Міміка і жестикуляція</p> <p>4. Орфоепічні норми української мови.</p> <p>3. Орфографічні норми української мови.</p>	2	Лекція з використанням методів проблемного навчання	<p>Основна: 1, 4</p> <p>Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.</p>	<p>1. Прокоментуйте, як Ви розумієте твердження М. Яцківа про сутність загального, або універсального, редагування. Оцініть його крізь призму основних правил редагування. Висловіть власне бачення проблеми. Треба їх (рукописи) виправляти, скорочувати, зводити до єдиного правопису. Найбільша біда з поезіями: у тих, що мають деяку думку, немає форми, кульгає ритм і наголоси, а в тих, що читаються легко, важко дошукатися думки. Треба розв'язувати перевесла і в'язати снопи наново, треба перемолочувати їх. Остання фраза йде на початок, перша – на кінець. Починається скучна важка робота: переписування чужих праць і надання їм «обличчя», «хребта і крові»</p> <p>2. Дібрати 50 слів, які є складними в наголошуванні, запам'ятати їхній наголос.</p> <p>3. Словниковий диктант.</p> <p>(3 год / 5 год)</p>	Доповідь на семінарському занятті (0-5 балів)

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
<p>Лекція 7. Лексична нормативність наукового тексту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжмовна омонімія. 2. Тавтологія, синонімія в науковому тексті. 3. Уживання іншомовної лексики. Інтернаціоналізми. 4. Уживання та правопис новітніх запозичень. 	2	Лекція з використанням методів проблемного навчання	<p>Основна: 1, 4</p> <p>Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання на правильне вживання лексики, зокрема загальнонаукової термінології. 2. Редагування власних рукописів наукових текстів у парах, обговорення типових помилок. 3. Рукопис частини наукової статті з теми дослідження, що містить вступ, аналіз публікацій, на які спирається автор, формулювання мети, завдань дослідження, список використаних джерел. (3 год / 5 год) 	Перевірка виконаних завдань (0-6 балів)
<p>Лекція 8-9. Анормативікон: «найпопулярніші» граматичні та синкретичні анормативи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Морфологічна нормативність наукового тексту. 2. Утворення та вживання іменників жіночого роду – назв осіб за професією, посадою, званням. 3. Рід незмінюваних іменників і складноскорочених слів. 4. Закінчення іменників у давальному відмінку. 5. Закінчення іменників чоловічого роду другої відміни в родовому відмінку однини. 6. Прийменники до і по 7. Дієприкметникові форми в українській мові. 8. Огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису». 	4/1	Лекція з використанням методів проблемного навчання	<p>Основна: 1, 4</p> <p>Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.</p>	<p>Лексикографічно-пошукове завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) укласти мінісловник іменників, проблемних щодо категорії роду; 2) створити довідник відмінкових форм числівників. <p>(4 год / 5 год)</p>	Перевірка виконаних завдань (0-5 балів)

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
<p>Лекція 10. Синтаксичний анормативікон</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Синтаксичні синоніми. 2. Координація підмета і присудка. 3. Уникнення в науковому тексті невластивих українській мові синтаксичних конструкцій. 4. Речення з однорідними членами, вставними і вставленими словами та конструкціями, діє прикметниковими та дієприслівниково-вими зворотами. 5. Розділові знаки в простому реченні. 6. Складнопідрядні речення як найпоширеніший тип складних структур в науковому тексті. 7. Розділові знаки в складному реченні. 	2/1	Лекція використанням методів проблемного навчання	3 Основна: 1, 4 Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.	Лексикографічно-пошукова робота: укласти: 1) довідник українських формул етикету; 2) довідник часових конструкцій; дібрати притаманні науковому стилю російської та української мов 50 усталених словосполук, що мають лексичні та граматичні розбіжності. (4 год / 5 год)	Перевірка виконаних завдань (0-5 балів)

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
<p>Семінарське заняття 3. Анормативікон: найуживаніші орфоепічні, орфографічні, лексичні фразологічні та стилістичні мовні помилки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Орфоепічні помилки. 2. Орфографічні норми української мови. 3. Лексичні норми української мови. 4. Фразеологізми в українській науковій мові. 5. Стилiстичні мовні помилки 	2 / 1	Індивідуальні письмові завдання, вільна дискусія, виконання вправ, усні відповіді, робота біля дошки	<p>Основна: 1, 4 Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підготувати презентацію для доповіді відповідно до плану практичного заняття . 2. Завдання на правильне вживання лексики, зокрема загальнонаукової термінології. 3. Редагування власних рукописів наукових текстів у парах, обговорення типових помилок. 4. Рукопис частини наукової статті з теми дослідження, що містить вступ, аналіз публікацій, на які спирається автор, формулювання мети, завдань дослідження, список використаних джерел. <p>(4 год / 6 год).</p>	<p>Завдання 1: 0-4 балів Завдання 2: 0-3 бали Завдання 3. 0-3 бали Завдання 4: 0-5 бали</p>
<p>Семінарське заняття 4. Анормативікон: граматичні та синкретичні анормативи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Морфологічні норми української мови та їхнє порушення. 2. Синтаксичні норми української мови та їхнє порушення. 3. Типологія синкретичних помилок. 	2	Індивідуальні письмові завдання, вільна дискусія, виконання вправ, усні відповіді, робота біля дошки	<p>Основна: 1, 4 Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання для засвоєння основних змін у новій редакції «Українського правопису» 2. Завдання на правильне відмінювання і словотвір іменників. 3. Завдання на правильне вживання прийменників 4. Завдання на постановку розділових знаків, створення речень різної структури. 5. Редагування власних рукописів наукових текстів у парах, обговорення типових помилок <p>(4 год / 6 год)</p>	<p>Завдання 1: 0-4 балів Завдання 2: 0-3 бали Завдання 3. 0-3 бали Завдання 4: 0-3 бали Завдання 5: 0-3 бали</p>

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, год	Форма контролю, бали
Семінарське заняття 5. Представлення результатів наукової діяльності 1. Побудова наукової доповіді, виступу. 2. Представлення результатів наукової діяльності на конференції. 3. Наукова полеміка. 4. захист кандидатської дисертації. 5. Підготовка промови, відповідей на зауваження опонентів.	1,5 /0,5	Індивідуальні письмові завдання, вільна дискусія, виконання вправ, усні відповіді, робота біля дошки	Основна: 1, 4 Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.	1. Презентація власного наукового дослідження. 2. захист його положень у дискусії з членами групи. 3. Участь в обговоренні наукових досліджень. 4. Аналіз своїх помилок під час презентації та захисту дослідження. (4 год / 6 год)	Завдання 1: 0-4 балів Завдання 2: 0-3 бали Завдання 3. 0-3 бали Завдання 4: 0-3 бали
Модульна контрольна робота	0,5/0,5	Тест	Основна: 1, 4 Додаткова: 7, 8, 11– 15, 23, 24, 47.	Повторити навчальний матеріал тем 5-10 (4 год / 4 год)	10 балів
Всього балів за змістовим модулем 2					55
Всього годин за змістовим модулем 2	46 / 46				
Лекцій	10 / 2				
Семінарських занять	6 / 2				
Лабораторних занять					
Самостійна робота	30 / 42				

10. Система оцінювання та вимоги

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою Університету, чотирибальною шкалою (5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»), і шкалою оцінок ЄКТС. На поточний контроль відводиться 100 балів.

Оцінювання поточної успішності студентів на окремих навчальних заняттях та за виконання завдань самостійної роботи визначається диференційовано, відповідно до рівня складності завдань, та встановлюється в межах від 0 до 5 балів.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань

Виконання модульних контрольних робіт, завдань самостійної роботи та індивідуальних завдань є обов'язковим. До їх виконання допускаються всі студенти. Здобувач, який не виконав поточних завдань, не підготувався до практичних, семінарських, лабораторних занять, отримує 0 балів / не отримує жодного бала. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати шляхом виконання у визначений термін завдань, передбачених програмою. За виконані завдання нараховуються від 0 до 5 балів.

11. Критерії оцінювання успішності навчання

Завданням **поточного контролю** є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу шляхом усного та письмового опитування, аналіз виконання завдань індивідуальної та самостійної роботи, умінь самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту, написання есе та анотацій, здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти певний матеріал та ін.

Критеріями оцінювання у ході поточного контролю є:

- а) під час поточної аудиторної роботи на лекційних та семінарських заняттях:
  - активна участь у дискусіях та пропонування форм роботи на лекційних та семінарських заняттях;
  - доповнення та запитання на лекційних та семінарських заняттях.
- б) при усних відповідях:
  - повнота розкриття питання;
  - логіка викладення, культура мовлення;
  - впевненість, емоційність та аргументованість;

- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет-ресурсів тощо);
  - аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.
- в) при виконанні письмових завдань:
- повнота розкриття питання;
  - цілісність, систематичність, логічна послідовність;
  - підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).
- г) при виконанні завдань для самостійної та індивідуальної роботи:
- повнота виконання завдання;
  - творчість та самостійність виконання.

Критерії оцінювання **модульної контрольної роботи**. Модульна контрольна робота містить 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється 0,5 бала

Список рекомендованої літератури / інтернет-ресурси / нормативні документи РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Мовна екологія академічного повсякдення: Словник-довідник \ М.І. Калько, В. В. Калько, І. І. Погрібний. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 356 с.
2. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови. Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 2-ге вид. перероб. та доп. / Г. С. Онуфрієнко. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 392 с.
3. Семенов О. М. Культура української наукової мови. Київ: Академія, 2012. 216 с.
4. Сербенська О. Екологія українського слова. Практичний словничок-довідник. Львів: Компанія «Манускрипт», 2002. 68 с.
5. Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / М.Д. Гінзбург, І.О. Требульова, С.Д. Левіна, І.М. Корніловська; за ред. М.Д. Гінзбурга. 2-е вид., випр. і доп. Київ: «Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури, 2007. 672 с.

Довідкові:

6. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович . Київ: Вид. дім «КМ Academia», 1994. 254 с.
7. Бурячок А. А. Орфографічний словник української мови: Близько 35 000 слів. Київ: Наук. думка, 1995. 400 с.
8. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики: Близько 253 000 слів / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь.: ВТФ «Перун», 2003. 896 с.
9. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Академічна граматики української мови. Київ: Унів. вид-во „Пульсари”, 2004. 400 с.
10. Волошак М. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2000. 128 с.
11. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник . Київ: Либідь, 1995. 192 с.

12. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису / за ред.. В.М. Русанівського. Київ: Наук. думка, 1979. 830 с.
13. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ: Наукова думка. 2004. 344 с.
14. Головащук С.І. Українське літературне слововживання.: Словник-довідник. Київ: Вища школа, 1995. 351 с.
15. Голоскевич Г. Правописний словник (за нормами Українського правопису ВУАН , Харків,1929 р.). Нью-Йорк – Париж – Сидней – Торонто – Львів; 1994. 460 с.
16. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ: КММ, 2014. 124 с.
17. Горошкіна О. М., Шутова Л. І. Науковий текст: особливості мови та стилю : навчально-методичний посібник для аспірантів. Луганськ : Світанок, 2013.234 с.
18. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
19. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія [автори: І. Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред.. К. Г. Городенської]. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
20. Грищенко А. П. Сучасна українська літературна мова. Вид. 2-е, перероб. і доп. / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я Плющ. Київ: Вища школа, 1999. 494 с.
21. Дашенко Н. Л. Науковий текст: оформлення й редагування: навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 431 с.
22. Караванський С. Секрети української мови. Київ: Кобза, 1994. 382 с.
23. Караванський С. Практичний словник синонімів української мовиб близько 15 000 синонімічних рядів . Київ: Українсько-канадське спільне підприємство «Кобза», 1993. 472 с.
24. Культура мови на щодень / Н. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я. Ярмоленко та ін. Київ: Довіра, 2000. 169 с. [Б-ка сер. «Словники України»].
25. Колоїз Ж. В. Академічне письмо та риторика. Кривий Ріг: КДПУ, 2018. 196 с.
26. Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 204 с.
27. Мацько Л. І., Денискіна Г. О. Українська наукова мова (теорія і практика) : навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники. 2011. 272 с.
28. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с.
29. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
30. Ргомова, або Де ми помиляємося / Керівник проекту О. Демська-Кульчицька. Київ: Стандарт, 2006. 196 с.
31. Російсько-український словник. 5-е вид., доп. і перероб. / Уклад. І. С. Олійник, Д. І. Ганич. Київ.: «А.С.К.», 1997. 760 с.
32. Російсько-український словник ділової мови / Уложили В. Підмогильний, Є. Плужник. Київ: Вид. тов. «Час», 2021. 295 с.
33. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2016. 627 с.
34. Сербенська О. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити . Львів.: Світ, 1994. 152 с.
35. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2016. 627 с.
36. Словник труднощів української мови: Близько 15 000 слів / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін.; За ред.. С. Я. Єрмоленко. Київ.: Рад. школа, 1989. 336 с.

37. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад.: Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта та ін. Київ: Довіра, 2000 [Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство].
38. Словник іншомовних слів / [уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута]. Київ : Наук. думка, 2000. 680 с.
39. Словник синонімів української мови : У 2-х т. / [уклад. : Бурячок А. А., Гнатюк Г. М., Головащук С. І. та ін.]. Київ : Наук. думка, 1999–2000. – Т. 1. – 1047 с. ; Т. 2 – 955 с.
40. Словник української мови : В 11-и т. / [ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та ін.]. Київ: Наук. думка, 1970–1980.
41. Сучасний словник іншомовних слів / [укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. Київ : Довіра, 2006. 790 с.
42. Тихий О. Словник мовних покручів. Донецьк: Товариство ім. Олекси Тихого, 2009. 108 с.
43. Ткачук, О. В., Наконечна, Л. Б. Сучасне українське наукове мовлення: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 160 с.
44. Українська ділова і фахова мова: Практичний посібник на щодень / М. Д. Гінзбург, І. О. Требулова, С.А. Левіна та ін.; За заг. ред. М.Д. Гінзбурга. –2-е вид., випр. і доп. Київ: «Фірма ІНКОС», Центр навчальної літератури, 2007. 672 с.
45. Українська літературна вимова і наголос. / Укладачі: І. Р. Вихованець, С. Я. Єрмоленко, Н. М. Сологуб, Г. Х. Щербатюк. Київ: Наук. думка, 1973. 724 с.
46. Український орфографічний словник / За ред. проф. А.О. Свашенка. Харків: Прапор, 1997. 845 с.
47. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 тис. слів / За ред. Л. М. Полюги. 3-е вид., переробл. і доповн. Київ Довіра, 2002. 1006 с. [Б-ка сер. «Словники України»].
48. Український правопис. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%2019.pdf>.
49. Фаріон І. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів: Свічадо, 2004. 120 с.
50. Фразеологія перекладів Миколи Лукаша: Словник-довідник / Укл. О. І Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2003. 735 с.
51. Фразеологічний словник української мови / Укл. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І.С. Гнатюк та ін. Київ: Наук. думка, 1993. Т.І. Т.2. 980 с.
52. Чак Є. Д. Складні випадки вживання слів. Київ: Рад. школа, 1984. 185 с.
53. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? Київ: Освіта, 1997. 240 с.

Рекомендовані електронні ресурси

<http://kulturamovy.univ.kiev.ua>

<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/a>

<https://ukr-mova.in.ua>

www.mova.info – Лінгвістичний портал

www.novamova.com.ua - Підручники та словники

www.pravopys.net – Правопис сучасної української мови

<http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> - Енциклопедія «Українська мова»

<http://ukrainskamova.com/> - Офіційний сайт української мови

http://ukrainskamova.com/index/morfologija_i_pravopis/0-8 - Морфологія і правопис української мови

<http://javot.net/mova/orf.htm> - Довідник з української мови

<http://sum.in.ua/> - Академічний тлумачний словник української мови